

Mariola Antczak

IFLA jako organizacja wspierająca i podejmująca działania na rzecz information literacy

Forum Bibliotek Medycznych 6/2 (12), 13-28

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Prof. dr hab. Mariola Antczak
Łódź – UŁ

IFLA JAKO ORGANIZACJA WSPIERAJĄCA I PODEJMUJĄCA DZIAŁANIA NA RZECZ INFORMATION LITERACY

Abstract

The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) is known to librarians International Federation of Library Associations and Institutions - focusing their efforts, among other things, about the work to raise awareness of the importance of librarians and libraries in the education of information literacy readers. The aim of the author of the article is to review and evaluate the organization's activities in the field of promoting the idea of information literacy.

The article presents a brief history of the federation, discusses her goals, objectives, plans, but primarily focused on activities related to information literacy (IL).

The research method used in analysis of the documentary, which served the implementation of source materials such as IFLA website, which is the current record of the effects of actions and plans of the organization; federation publications, declarations, proclamations agencies and organizations and the rich literature on the subject, regardless of the medium.

Streszczenie

The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) to znana bibliotekarzom Międzynarodowa Federacja Stowarzyszeń i Instytucji Bibliotekarskich – koncentrująca swoje wysiłki, między innymi, wokół prac na rzecz uświadamiania znaczenia bibliotekarzy i bibliotek w kształceniu kompetencji informacyjnych czytelników. Celem autorki artykułu był przegląd i ocena działań organizacji w zakresie krzewienia idei *information literacy*.

W artykule przedstawiono pokrótce historię federacji, omówiono jej cele, zadania, plany, ale przede wszystkim skoncentrowano się na działaniach związanych z *information literacy (IL)*.

Jako metodę badawczą wykorzystano analizę dokumentacyjną, do której realizacji posłużyły materiały źródłowe, takie jak: strona internetowa IFLA, będąca bieżącym zapisem efektów działań i planów organizacji; publikacje federacji; deklaracje, agendy i proklamacje organizacji oraz bogata literatura przedmiotu, bez względu na nośnik.

Kompetencje informacyjne stanowią podstawę uczenia się przez całe życie. Można stwierdzić, że są najważniejszym celem edukacji XXI wieku. W literaturze przedmiotu, na licznych konferencjach i sympozjach, wielokrotnie podkreślano, że *bibliotekarze, będący częścią uczącego się społeczeństwa oraz ekspertami w zakresie zarządzania informacją, powinni ułatwiać rozwój kompetencji informacyjnych*¹.

Celem autorki artykułu jest przegląd i ocena działań jednej z najważniejszych organizacji bibliotekarskich na świecie na rzecz *information literacy (IL)*. The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) – bo o niej tuta mowa – to znana bibliotekarzom Międzynarodowa Federacja Stowarzyszeń i Instytucji Bibliotekarskich – koncentrująca swoje wysiłki, między innymi, wokół prac na rzecz uświadamiania znaczenia bibliotekarzy i bibliotek w kształceniu kompetencji informacyjnych czytelników.

W artykule przedstawiono pokrótce historię federacji, omówiono jej cele, ale przede wszystkim skoncentrowano się na działaniach związanych z *information literacy (IL)*². Jako metodę badawczą wykorzystano analizę dokumentacyjną, do której realizacji posłużyły materiały źródłowe, takie jak: strona internetowa IFLA, będąca bieżącym zapisem efektów działań i planów organizacji; publikacje federacji; deklaracje, agendy i proklamacje organizacji oraz bogata literatura przedmiotu, bez względu na nośnik.

W dużej mierze pominięto działalność Polaków będącą pokłosiem uczestnictwa w inicjatywach IFLA, nie dlatego, że nie jest ona mało ważna czy marginalna. Wręcz przeciwnie, uznano że jest to materiał na tyle obszerny, że zasługuje na oddzielne omówienie.

IFLA: krótki rys historyczny, władze i członkowie

IFLA została powołana w Edynburgu w 1927 roku. Należy do instytucji niezależnych, niepublicznych i niekomercyjnych. Jest to największa i najbardziej znana organizacja bibliotekarska, reagująca natychmiast na wydarzenia na świecie, zwiastująca kierunki nowych działań w bibliotekarstwie³.

¹ Jesús Lau: Kompetencje informacyjne w procesie uczenia się przez całe życie [online], Boca del Río, Veracruz, Meksyk, 2011 [wersja polska], [dostęp: 30 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://www.sbp.pl/repository/SBP/sekcje_komisje/komisja_ds_educacji_informacyjnej/Wytyczne.pdf>

² *Information literacy* to nie tylko kształcenie umiejętności informacyjnych, ale również one same, to „umiejętności charakteryzujące osobę, która samodzielnie określa własne potrzeby informacyjne, lokalizuje pożądaną informację, poddaje ją ocenie, a następnie wykorzystuje zgodnie z zasadami etyki” Tamże, s. 12

³ Willem Roelf Henderikus Koops, Joachim Wiedera (ed.): Achievement and challenge in international librarianship [online], Berlin, De Gruyter Saur, 1977, obecnie eBook otwarty dostęp od 14 VIII 2011, [dostęp: 30 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.degruyter.com/view/serial/36312>>

Sinikka Sipilä

Secretary General Finnish Library Association Runeberginkatu, Helsinki, Finland

Źródło: President. W: IFLA [online], [dostęp: 10 XII 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.ifla.org/publications/integrating-the-information-literacy-logo-a-marketing-manual>>

Źródło: National Library of the Netherlands W: Google grafika [online], [dostęp: 10 XII 2013], dostępny w Internecie: <https://www.google.pl/search?q=ifla+haga&rlz=1C1PRFE_en-PL526PL526&espv=210&es_sm=122&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=teCmUrrhKt-SX0AWE4ICYDA&ved=0CAkQ_AUoAQ&biw=1366&bih=562>

Federacja zrzesza obecnie około 1500 członków ze 150 krajów z całego świata⁴, w tym z Polski, reprezentowanej przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Bibliotekę Narodową, Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego i Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego.

Organizacja została oficjalnie zarejestrowana po kilkudziesięciu latach od jej powstania, w Holandii w 1971 roku, gdzie do tej pory znajduje się jej główna siedziba – w Bibliotece Narodowej Holandii w Hadze.

Obecnie Prezydentem IFLA, na lata 2013-2015, jest Sinikka Sipilä - Sekretarz Generalny Finnish Library Association⁵.

Strategia, zadania i cele IFLA

Nadrzędnym celem powstania federacji IFLA jest wspomaganie i reprezentowanie interesów środowiska bibliotekarskiego na świecie. Ponadto organizacja propaguje wysoki standard usług bibliotecznych i informacyjnych, wspiera środowisko w działaniach na rzecz bibliotek i informacji, zajmuje się opracowywaniem wytycznych i standardów dla bibliotek.

Coroczne, systematycznie organizowane kongresy, mają na celu integrację środowiska, stwarzają okazję do wymiany doświadczeń, wypracowania i koordynacji wspólnych działań.

Obecna Prezydent IFLA - Sinikka Sipilä - potwierdziła kierunki strategiczne federacji określone na lata 2010-2015: wzmocnienie pozycji bibliotek jako instytucji zapewniających dostęp do informacji bez względu na narodowość, wyznanie, rasę, przekonania, wiarę czy płeć; budowanie potencjału strategicznego IFLA i jej członków; wzmocnienie pozycji zawodu bibliotekarzy i pracowników informacji oraz reprezentowanie interesów członków IFLA na całym świecie⁶.

Publikacje IFLA

IFLA opracowuje cztery rodzaje publikacji: 1) kwartlnik *IFLA Journal*, w którym zawierane są bieżące informacje; 2) rocznik *The Annual Report* zawierający artykuły dotyczące realizacji inicjatyw, w tym również z zakresu *information literacy*, w różnych krajach świata; 3) *The IFLA Professional Reports* - seria, w której zawierane są raporty dotyczące realizacji, godnych rekomendacji, działań praktycznych z zakresu

⁴ About IFLA W: IFLA [online], aktualizacja: 11 X 2013, [dostęp: 22 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.ifla.org/about>>

⁵ President 2013-15. W: IFLA [online], aktualizacja: 2 IX 2013, [dostęp: 22 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.ifla.org/president>>

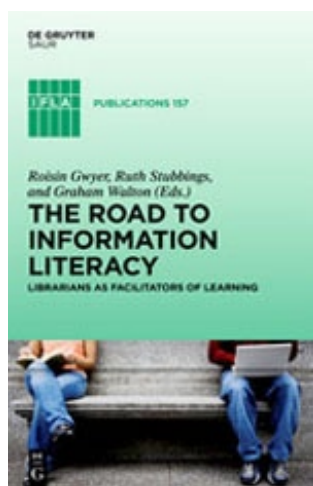
⁶ Strategic Planning. W: IFLA [online], aktualizacja: 29 XI 2012, [dostęp: 22 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.ifla.org/strategic-plan>>

IFLA Journal

Latest issue: Volume 39, No.3 (October 2013) Each issue covers news of current IFLA activities and articles, selected to reflect the variety of the international information profession, ranging from freedom of information, preservation, services to the visually impaired and intellectual property. Editor: J.

Stephen Parker; Frequency: Quarterly; ISSN: 0340-0352
Źródło: IFLA Publications. W: IFLA [online], [dostęp: 10 XII 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.ifla.org/ifla-publications>>

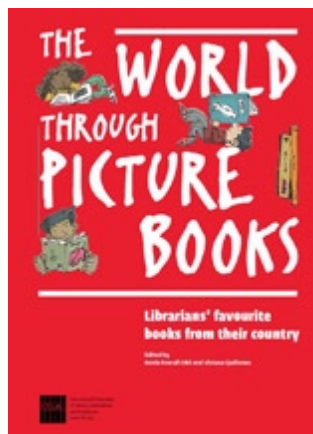
IFLA Publications Series: The Road to Information Literacy : Librarians as facilitators of learning

Edited by Roisin Gwyer, Ruth Stubbings & Graham Walton (Eds.)

Publisher: Berlin/Munich: De Gruyter Saur, 2012

Information literacy is increasingly being recognised as a necessary skill for life, work and citizenship - as well as for academic study - for all of us living in today's information society. In August 2012 a large number of librarians from across the world gathered to discuss this topic through workshops, presentations, networking and posters with an emphasis on how we develop our workforces to facilitate information literacy development. This volume includes 23 papers from a variety of countries and sectors.

Źródło: IFLA Publications. W: IFLA [online], [dostęp: 10 XII 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.ifla.org/ifla-publications>>

IFLA Professional Reports: The World Through Picture Books

Latest title: 135. The World Through Picture Books: Librarians' favourite books from their country.

The series is published under the auspices of the Professional Committee by IFLA Headquarters in The Hague.

Źródło: IFLA Publications. W: IFLA [online], [dostęp: 10 XII 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.ifla.org/ifla-publications>>

realizacji projektów IFLA (z ostatnich raportów można wymienić: *Using research to promote literacy and reading in libraries: Guidelines for librarians*, *Mobile Library Guidelines*, *International Resource Book for Libraries Serving Disadvantaged Persons: 2001-2008*); 4) serię wydawniczą wydawnictwa De Gruyter Saur w Berlinie (wśród ostatnio wydanych możemy odnaleźć m.in.: *Digital Library Futures: User perspectives and institutional strategies*, *Strategies for Regenerating the Library and Information Profession*, and the 3rd edition of *The World Guide to Library, Archive and Information Science Associations*, *The Road to Information Literacy*⁷).

Wśród istotnych i bardziej znanych publikacji IFLA, zważywszy szczególnie na podjęty w artykule przedmiot badań, warto wymienić pracę z 2006 r., pod redakcją ówczesnego prezesa Sekcji Information Literacy – Jesúsa Lau *Guidelines for Information Literacy for Lifelong Learning*⁸. Znana jest ona w Polsce pod tytułem *Kompetencje informacyjne w procesie uczenia się przez całe życie*⁹, bowiem została przetłumaczona w 2011 r. w ramach współpracy Komisji SBP ds. Edukacji Informacyjnej z Sekcją Information Literacy IFLA. Koordynatorką przekładu była Zuza Wiorogórska z Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. Ten 85-stronicowy dokument zawiera m.in. słowniczek pojęć związanych z edukacją informacyjną, wyjaśnienie związku między edukacją informacyjną a uczeniem się przez całe życie, uzasadnienie udziału różnych instytucji w edukacji informacyjnej, wskazanie na konieczność integrowania *IL* z programami uczenia (podręczniki, itp.), wytyczne dotyczące planu działania na rzecz *IL* oraz zarządzania szkoleniami i metody oceny procesu nauczania. Celem opracowania było dostarczenie zainteresowanym praktycznych podstaw (koncepcji, zasad, procedur) w opracowywaniu programów edukacyjnych z zakresu *IL*.

Drugą, godną rekomendacji publikacją, chociaż nie wydaną w ramach serii wydawniczej IFLA, jest opracowanie Ralpa Catts'a i Jesúsa Lau *Towards information literacy indicators*¹⁰. Zawiera ono koncepcję identyfikacji wskaźników umiejętności korzystania z informacji. Ponadto zamieszczono w niej definicję *IL*, która stanowi punkt wyjściowy do omówienia jej standardów w edukacji. W koncepcji zdefiniowania wskaźników starano się uwzględnić różnice kulturowe tak, aby miały one charakter

⁷ More about IFLA. W: IFLA [online], aktualizacja: 11 X 2013, [dostęp: 22 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.ifla.org/about/more>>

⁸ Jesús Lau: *Guidelines for Information Literacy for Lifelong Learning* [online], Boca del Río, Veracruz, México, 2006, [dostęp: 30 XI 2013], dostępny w Internecie <<http://www.jesuslau.com/docs/publicaciones/doc2/lflaguidelines.pdf>>

⁹ Jesús Lau: *Kompetencje informacyjne w procesie uczenia się przez całe życie* [online], Boca del Río, Veracruz, Meksyk, 2011 [wersja polska], [dostęp: 30 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://www.sbp.pl/repository/SBP/sekcje_komisje/komisja_ds_edukacji_informacyjnej/Wytyczne.pdf>

¹⁰ Ralph Catts, Jesús Lau: *Towards information literacy indicators* [online], Paryż, Unesco, 2008, [dostęp: 30 XI 2013], dostępny w Internecie: < <https://dspace.stir.ac.uk/bitstream/1893/2119/1/cattsandlau.pdf>>

uniwersalny, bez względu na kraj, w którym takie badania by podjęto. Niestety książka nie została dotąd przetłumaczona na język polski, jest za to dostępna w całości w języku angielskim.

O Sekcji *Information Literacy (ILS)*

Kierunki działań IFLA odzwierciedlają nazwy sekcji: zarządzania wiedzą, bibliograficzna, prawa bibliotecznego, zarządzania i marketingu, bibliotek obsługujących czytelników niepełnosprawnych, bibliotek narodowych, publicznych, szkolnych, dla dzieci i młodzieży i wiele innych, w sumie około 43¹¹. Ze względu na przewodni temat wywodu skupiono się na *Information Literacy Section (ILS)* i to ona zostanie dalej szczegółowo omówiona.

W 1990 r. powołano do życia *Round Table of User Education*, a gdy edukacja informacyjna stała się priorytetem w kształceniu, prace tak wyłonionego zespołu odbywały się pod nazwą *Round Table on Information Literacy*. Zmiana ta wskazywała na kierunek zmian polityki IFLA, będącej reakcją na priorytety światowe. W 2002 r. powołano *Information Literacy Section*, jedną z najprężniej działających w obecnym czasie. Jej głównym celem jest popieranie współpracy międzynarodowej na rzecz rozwoju edukacji użytkowników informacji wszystkich typów bibliotek¹².

W centrum zainteresowania skupionych w tej sekcji członków IFLA są takie obszary tematyczne jak: metody nauczania *IL*, wykorzystanie komputera do edukacji, przygotowanie bibliotekarzy do nowych funkcji, ocena umiejętności informacyjnych użytkowników, tworzenie programów z zakresu *IL*, współpraca między nauczycielami a bibliotekarzami. pomoc w odnajdywaniu kontaktów z bibliotekarzami zajmującymi się podobną problematyką¹³.

Sekcja realizuje postawione sobie cele m.in. poprzez przygotowywanie tłumaczeń przydatnych materiałów, publikowanie przeglądów działań i dobrych praktyk dotyczących *IL* w poszczególnych krajach, organizację corocznych, dodatkowych spotkań dla członków sekcji, na których omawiane są najważniejsze problemy i następuje wymiana pomysłów i doświadczeń z zakresu realizacji alfabetyzacji informacyjnej w poszczególnych krajach.

¹¹ Sections. W: IFLA [online], [dostęp: 27 XI 2013], dostępny w Internecie <<http://www.ifla.org/activities-and-groups>>

¹² Oili Kokkonen, Sinikka Koskiala, Teodora Oker-Blom, Eva Tolonen: The Long Road of the Information Literacy Section. 1990 – 1996 - First part [online], Helsinki, University of Technology, [dostęp: 27 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.ifla.org/files/assets/information-literacy/publications/IL-history1990-96.pdf>>

¹³ Por. m.in. Information Literacy Section. W: IFLA [online], aktualizacja: 23 IX 2013, [dostęp: 27 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.ifla.org/ES/information-literacy>>; Renata Piotrowska: Organizacje i periodyki popularyzujące ideę *information literacy*. *Prz. Bibl.* 2012 z. 2 s. 155

Sharon Mader - przewodnicząca Sekcji Information Literacy
Chair of IFLA INFOL Section (SC Member) , Standing Committee Member of IFLA INFOL Section,
Dean of Library Services, University of New Orleans, Earl K. Long Library, UNITED STATES
Źródło: Sharon Mader. W: IFLA [online], [dostęp: 10 XII 2013], dostępny w Internecie: <https://www.google.pl/search?q=Sharon+Mader&rlz=1C1PRFE_enPL526PL526&espv=210&es_sm=122&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=6AOnUpKHMs-SX1AXnkIC4Dg&ved=0CEMQsAQ&biw=1366&bih=562#facrc=_&imgdii=_&imgrc=jK6oD3a_JSB2PM%3A%3B6DJstkeTjzdNIM%3Bhttp%253A%252F%252Fifapcom.ru%252Ffiles%252FNews%252FImages%252F2012%252Fmil%252Fphotos%252Fmaimbo_mader.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fifapcom.ru%252Fen%252Fnews%252F1344%3B450%3B296>

Aby utrzymywać stały kontakt ze swoimi członkami oraz ze wszystkimi zainteresowanymi działaniami sekcji, *ILS* prowadzi swój blog¹⁴, ma także założony profil na Facebooku¹⁵. Czytając bloga dowiedzieć się można np. o projekcie *Żagle*, opracowanym i koordynowanym przez Carolyn Radcliff – Information Literacy Librarian. Celem przedsięwzięcia jest stworzenie arkusza oceny umiejętności informacyjnych użytkowników, który mógłby być wykorzystywany jako narzędzie pomiaru w wielu krajach.

¹⁴ IFLA Information Literacy Section [blog online], [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://ifla-il-section.blogspot.com/>>

¹⁵ IFLA IL Section on Facebook [online], [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie <<https://www.facebook.com/ifla.il>>

Logo Information Literacy w 21 językach

Źródło: Information literacy w 21 językach; logo. W: IFLA [online], [dostęp: 10 XII 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.ifla.org/publications/integrating-the-information-literacy-logo-a-marketing-manual>>

Aby móc wdrożyć swój pomysł w życie, bibliotekarka zwróciła się do zainteresowanych osób z prośbą o uwagę, wskazówki oraz pomysły, które pomogą dostosować pytania i zadania do specyfiki każdego kraju. Ponadto Radcliff oferuje test każdemu, kto ma możliwość przeprowadzenia go w gronie co najmniej 50 uczniów.

Również na blogu zamieszczono informację o podręczniku dla bibliotekarzy szkolących studentów w zakresie *IL*, który jest dostępny przez Internet¹⁶. Cardiff University

¹⁶ Jessica Gaunt, Nigel Morgan, Rowland Somers, Rosemary Soper, Erice Swain: Handbook for Information Literacy Teaching (HILT). W: Information Services, University Library Service [online], 2009, aktualizacja: 2011, [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.cardiff.ac.uk/insrv/educationandtraining/infolit/hilt/>>

ty, pod którego auspicjami podręcznik został opracowany i wydany, znajduje się w czołówce brytyjskich uniwersytetów promujących konieczność szkolenia umiejętności informacyjnych wśród społeczności akademickiej i to na różne sposoby. Podręcznik został wypróbowany nie tylko przez personel biblioteczny Cardiff University, ale również w Finlandii, (w tym celu był przetłumaczony na język fiński). Autorzy publikacji rekomendują swoje dzieło słowami: gdy go raz użyjesz, będziesz się zastanawiać, jak się bez niego obejść¹⁷.

Wartą odnotowania, wspólną inicjatywą IFLA – ILS i UNESCO jest *InfoLit Global* – projekt, w ramach którego stworzono bazę *Information Literacy Resources Directory* (2006 r.). Jest to katalog uwzględniający materiały z całego świata dotyczące kształtowania kompetencji informacyjnych¹⁸. Inne cele projektu *InfoLit Global* to stworzenie i wypromowanie międzynarodowego symbolu wspomagającego komunikację między osobami (cel zrealizowany w 2008 r.; logo składa się z dwóch elementów: otwartej książki – symbolu informacji i okręgu – symbolu wiedzy¹⁹), instytucjami i organizacjami zajmującymi się edukacją informacyjną, stworzenie i rozwój bazy z informacją o inicjatywach związanych z *IL*, raportowanie o stanie rozwoju *IL* na świecie²⁰.

Deklaracje, proklamacje, agendy

Wśród ważnych dla idei *IL* dokumentów o znaczeniu międzynarodowym należało wymienić: *Deklarację Grunwaldzką* 1982²¹, *Deklarację Praską* 2003²², *Proklama-*

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Por. m.in.: Ewa Rozkosz, *InfoLit Global – międzynarodowy projekt na rzecz rozwoju edukacji informacyjnej*, EBiB 2011 nr 2, s. 1-8, [dostęp: 22 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://eprints.rclis.org/15717/1/Rozkosz_E-InfoLit_Global.pdf>; Renata Piotrowska, *Organizacje i periodyki popularyzujące ideę information literacy. Przegląd Biblioteczny* 2012 z. 2 s. 155

¹⁹ Wzór logo Information Literacy [online], [dostęp: 27 XI 2013], dostępny w Internecie: <https://www.google.pl/search?q=logo+information+literacy&rlz=1C1PRFE_enPL526PL526&espv=210&es_sm=122&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=vRiWUtDwOM_XsgbxolC4Dg&ved=0CDQQA-Q&biw=1014&bih=522>

²⁰ Ewa Rozkosz: *InfoLit Global – międzynarodowy projekt na rzecz rozwoju edukacji informacyjnej* [online], EBiB 2011 nr 2, s. 3, [dostęp: 22 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://eprints.rclis.org/15717/1/Rozkosz_E-InfoLit_Global.pdf>

²¹ *Grunwald declaration on media education* [online], Grunwald, 22 stycznia 1982, [dostęp: 28 XI 2013], dostępny w Internecie: http://www.unesco.org/education/pdf/MEDIA_E.PDF

²² *The Prague Declaration „Towards an Information Literate Society”* [online], Bruksela, 2009, [dostęp: 28 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/PragueDeclaration.pdf>>; wzywano w niej rządy państw do tworzenia programów narodowych związanych z edukacją informacyjną; konsekwencją spotkania ekspertów *IL* było również utworzenie Międzynarodowego Sojuszu *Information Literacy (IAIL International Alliance for Information Literacy)*, którego celem jest popularyzowanie idei *IL* we wszystkich regionach świata oraz umożliwienie efektywnego uczestniczenia obywatelom społeczeństw informacyjnych poprzez kształcenia ustawiczne

cję Aleksandryjską 2005²³, Deklarację z Fezu 2011²⁴, Agendę Paryską 2007²⁵, Deklarację Moskiewską 2012²⁶.

Ponieważ w literaturze przedmiotu niejednokrotnie już wskazane dokumenty zostały omówione, w sposób szczególny skupiono się na najbardziej aktualnej - *Deklaracji Moskiewskiej*. W dniach 24-28 VI 2012 roku w Federacji Rosyjskiej odbyła się międzynarodowa konferencja *Media and Information Literacy for Knowledge Societies* (edukacja informacyjna i medialna w społeczeństwach opartych na wiedzy), zorganizowana przez IFLA i UNESCO. W konferencji uczestniczyli delegaci z czterdziestu krajów, Polskę reprezentował Jarosław Lipszyc z Fundacji Nowoczesna Polska. Tekst jego autorstwa *Mapping Out Media and Information Literacy* znalazł się w publikacji *Media and Information Literacy for Knowledge Societies*²⁷. W aneksie do cytowanego dokumentu natomiast zamieszczono przetłumaczony na język angielski katalog kompetencji medialnych i informacyjnych *Media and Information Competencies Catalogue* opracowany przez polski zespół Fundacji Nowoczesna Polska w składzie: Anna Justyna Dąbrowska, Piotr Drzewiecki, Dorota Górecka, Anna Gruhn, Lechosław Hojnacki, Justyna Jasiewicz, Jarosław Lipszyc, Władysław Majewski, Ewa Murawska-Najmiec, Grzegorz Stunża, Kamil Śliwowski, Piotr Taflowski, Marcin Wilkowski, Michał Woźniak²⁸.

Efektom obrad konferencji moskiewskiej jest wspomniana deklaracja. W dokumen-

²³ Beacons of the information society. The alexandria proclamation on information literacy and lifelong learning. W: Ewa Rozkosz, Edukacja informacyjna [online], 9 grudnia 2005, [dostęp: 28 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.edukacjainformacyjna.pl/tag/information-literacy/>>

²⁴ Fez Declaration on Media And Information Literacy [online], Fez, 11 czerwca 2011, [dostęp: 28 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/news/Fez%20Declaration.pdf>>

²⁵ Paris Agenda or 12 Recommendations for Media Education [online], Paryż, 21-22 czerwca 2007, [dostęp: 28 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/Parisagenda-fin_en.pdf>

²⁶ Final dokument The Moscow Declaration on Media and Information Literacy. W: Media and Information Literacy for Knowledge Societies, compilers: Evgeny Kuzmin and Anastasia Parshakova [online], Moskwa, Interregional Library Cooperation Centre, 2013, s. 347-350, [dostęp: 28 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://www.ifapcom.ru/files/News/Images/2013/mil_eng_web.pdf#page=24>

²⁷ Jarosław Lipszyc: Mapping Out Media and Information Literacy. W: Media and Information Literacy for Knowledge Societies [online], Moscow, Interregional Library Cooperation Centre, 2013, s. 149-156, [dostęp: 28 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://www.ifapcom.ru/files/News/Images/2013/mil_eng_web.pdf#page=24>

²⁸ Anna Justyna Dąbrowska [i in.], Media and Information Competencies Catalogue. W: Media and Information Literacy for Knowledge Societies [online], Moscow, Interregional Library Cooperation Centre, 2013, s. 352-427, [dostęp: 28 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://www.ifapcom.ru/files/News/Images/2013/mil_eng_web.pdf#page=24>; wersja polska książki: Anna Justyna Dąbrowska [i in.]: Cyfrowa przyszłość. Katalog kompetencji medialnych i informacyjnych [online], Warszawa, Fundacja Nowoczesna Polska, 2012, [dostęp: 28 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://nowoczesnapolska.org.pl/wp-content/uploads/2012/05/Cyfrowa-Przyszlosc-Katalog-Kompetencji-Medialnych-i-Informacyjnych1.pdf>>

cie podkreślono rolę kompetencji informacyjnych i medialnych obywateli w rozwoju społeczeństw opartych na wiedzy. Zwrócono uwagę na dynamiczny rozwój zasobów informacyjnych we współczesnym świecie, zmieniające się sposoby i środki ich tworzenia i udostępniania, a także bariery ograniczające swobodę korzystania z informacji.

Deklaracja Moskiewska zawiera apel skierowany do rządów, organizacji międzynarodowych, przedstawicieli biznesu i przemysłu, instytucji i organizacji naukowych, kulturalnych i edukacyjnych, stowarzyszeń zawodowych, wzywający do uznania kompetencji informacyjnych i medialnych (*MIL*) jako kluczowych umiejętności dla rozwoju społeczeństw oraz do promowania edukacji informacyjnej i medialnej i włączenia jej do systemów kształcenia obywateli na wszystkich poziomach²⁹. Ostateczny zapis, to dwanaście punktów, zawierających m.in. wezwanie rządów uczestniczących krajów do: promocji *MIL*, ułatwiania i popierania współpracy w zakresie *MIL* agencji rządowych, edukacyjnych, mediów, organizacji młodzieżowych, bibliotek, archiwów, muzeów itp.; inicjowania niezbędnych reform mających na celu wdrożenie i modernizację programów obejmujących *MIL*; zintegrowania systemów oceniania kompetencji informacyjnych i medialnych; szkolenia nauczycieli w zakresie nauczania tychże kompetencji; popierania i wspierania badań w zakresie *MIL*; opracowania i wdrożenia standardów *MIL*; nawiązywania współpracy międzynarodowej w zakresie *MIL*; promowania i ochrony praw do wolności słowa i wypowiedzi oraz ochrony praw autorskich³⁰. Deklarację poparło czterdzieści krajów: Argentyna, Australia, Azerbejdżan, Bangladesz, Białoruś, Brazylia, Kanada, Republika Zielonego Przylądka, Chiny, Chorwacja, Egipt, Finlandia, Francja, Niemcy, Węgry, Indie, Irak, Izrael, Włochy, Kazachstan, Kirgistan, Łotwa, Liban, Litwa, Malezja, Meksyk, Mołdawia, Holandia, Norwegia, Filipiny, Polska, Katar, Federacja Rosyjska, Serbia, Sudan, Turcja, Ukraina, Wielka Brytania, Stany Zjednoczone, Ameryka i Zambia³¹.

²⁹ Pełny dokument: Media and Information Literacy for Knowledge Societies, compilers: Evgeny Kuzmin and Anastasia Parshakova [online], Moskwa, 2013, [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://www.ifapcom.ru/files/News/Images/2013/mil_eng_web.pdf#page=24>

³⁰ Final dokument The Moscow Declaration on Media and Information Literacy. W: Media and Information Literacy for Knowledge Societies, compilers: Evgeny Kuzmin and Anastasia Parshakova [online], Moskwa, 2013, s. 347-350, [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://www.ifapcom.ru/files/News/Images/2013/mil_eng_web.pdf#page=24>

³¹ The Moscow Declaration on Media and Information Literacy [online], 28 czerwca 2012, [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/In_Focus/Moscow_Declaration_on_MIL_eng.pdf>

Edukacja informacyjna w strategiach UE jako jeden z priorytetów polityki IFLA

U progu nowego tysiąclecia, szefowie rządów UE opracowali plan działań, którego celem było między innymi zdynamizowanie rozwoju gospodarczego w Unii Europejskiej i stworzenie gospodarki opartej na wiedzy. Dokument nazwano *Strategią Lizbońską*³². Opracowany do realizacji na pierwsze dziesięciolecie XXI w. pociągnął za sobą szereg konsekwencji. Jedną z nich było przygotowanie w 2001 r. planu działań na rzecz wdrożenia społeczeństwa informacyjnego w Europie e *Europe+ społeczeństwo informacyjne dla wszystkich*³³. Pokłosiem *Strategii Lizbońskiej* jest również *Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego do 2013 r.*³⁴ opracowana i wydana w Polsce.

Kongresy i konferencje w ostatnich latach

Rokrocznie odbywają się ogólnoświatowe kongresy IFLA, za każdym razem w innym zakątku świata. Aby promować zagadnienia edukacji informacyjnej *ILS* organizuje specjalne sesje w ramach tych zjazdów. Przedstawiciele z różnych krajów mają wtedy okazję podzielić się doświadczeniem, omówić problemy i sposoby ich rozwiązywania, a także nawiązać bliższe kontakty.

W 2011 r. w Puerto Rico zajmowano się znaczeniem *IL* dla wielokulturowej populacji, w 2012 r. przedstawiciele sekcji skupili się na związkach edukacji informacyjnej z e-learningiem. Temat przewodni dodatkowego spotkania w Tampere brzmiał: *Droga do kompetencji informacyjnych: Bibliotekarze mediatorami uczenia*. W 2013 r. w Singapurze hasłem przewodnim, które determinowało tematy wystąpień było: *Biblioteki przyszłości – nieskończone możliwości*. Najbliższy kongres planowany jest na 16-22 sierpnia w Lyonie we Francji. Jak wszystkie poprzednie będzie doskonałą okazją do wymiany doświadczeń, ale również reklamy produktów związanych z bibliotekami i książką. Podczas takich spotkań organizowane są bowiem olbrzymie wystawy, gdzie prezentowane są produkty z kilkudziesięciu krajów świata.

Information Literacy Section była obecna podczas konferencji odbywającej się w 2005 r. w Bibliotece Aleksandryjskiej. Sześć lat później IFLA opracowała rekomenda-

³² Strategia lizbońska. Droga do sukcesu zjednoczonej Europy [online], [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://www.slaskie.pl/STRATEGIA/strat_L.pdf>

³³ eEurope - An information society for All.W: Europa. Summaries of UE legislation [online], aktualizacja: 13 IX 2005, [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/strategies/124221_en.htm>

³⁴ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjne w Polsce do roku 2013 [online], grudzień 2008, [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/spoleczenstwo_informacyjne/dokumenty/Strategia_Rozwoju_Spoleczenstwa_Informacyjnego_w_Polsce.pdf>

cje dotyczące kompetencji medialnych i informacyjnych³⁵, zatwierdzone przez Zarząd Główny w Hadze. Niedawno, w marcu 2013 r., miała miejsce *The Librarians Information Literacy Annual Conference (LILAC)* w Bibliotece Uniwersytetu w Manchesterze (*The University of Manchester Library*) oraz 22-25 XI 2013 roku - *The European Conference on Information Literacy (ECIL)*, w Istambule w Turcji.

Podsumowanie

Kompetencje informacyjne to wiedza, umiejętności i postawy potrzebne do zarządzania informacją. Edukacja informacyjna i medialna to przygotowanie użytkownika do rozpoznawania własnych potrzeb informacyjnych, lokalizowania poszukiwanej informacji, oceniania oraz efektywnego i etycznego jej wykorzystywania. Wymienione kompetencje są konieczne do samodzielnego zdobywania wiedzy i umiejętności, podejmowania decyzji, czerpania radości z korzystania z mediów, ale również coraz częściej do codziennej pracy.

Celem podjętej przez autorkę analizy był przegląd i ocena działań IFLA w zakresie *IL*. Analiza zapisów i dokumentacji graficznej (zdjęć towarzyszących wydarzeniom) we wziętych pod uwagę dokumentów wykazała, iż Międzynarodowa Federacja Stowarzyszeń i Instytucji Bibliotekarskich spełnia swoje zadania, wśród których jest m.in. popularyzacja idei związanej z *IL*. Czyni to profesjonalnie, systematycznie i z zaangażowaniem. Sposoby i dowody jej działania to: ułatwianie wzajemnych kontaktów jej członków, służących wymianie doświadczeń i prezentacji osiągnięć przedstawicieli krajów członkowskich; powstanie *Information Literacy Section*; tematyka corocznych kongresów; liczne publikacje, których tematem przewodnim jest kształcenie kompetencji informacyjnych, a ponadto wyznaczone cele i strategia federacji. Organizacja spełnia również swoje zadania w polityce, obligując rządy państw, których przedstawiciele znaleźli się w IFLA, do wdrażania zapisów sformułowanych w kolejnych deklaracjach, proklamacjach i agendach. Działalność federacji inspirowała jej członków do podejmowania nowych wyzwań, do zwiększania intensywności działań w zakresie bibliotekarstwa i edukacji informacyjnej, do włączania ich w strategie rządowe i akcje promujące nowe idee. Oddźwięk polityki IFLA jest widoczny również w Polsce. Inicjatyw na terenie naszego kraju jest jednak na tyle dużo, że stanowią materiał do oddzielnych rozważań.

³⁵ IFLA Media and Information Literacy Recommendations (second version). W: IFLA [online], grudzień 2011, [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.ifla.org/publications/ifla-media-and-information-literacy-recommendations-second-version>>

Bibliografia

About IFLA. W: IFLA [online], aktualizacja: 11 X 2013, [dostęp: 22 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.ifla.org/about>>

Bacons of the information sojety. The alexandria proclamation on information literacy and lifelong learning. W: Ewa Rozkosz, Edukacja informacyjna [online], 9 grudnia 2005, [dostęp: 28 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.edukacjainformacyjna.pl/tag/information-literacy/>>

Catts Ralph, Lau Jesús: Towards information literacy indicators [online], Paryż, Unesco, 2008, [dostęp: 30 XI 2013], dostępny w Internecie: <<https://dspace.stir.ac.uk/bitstream/1893/2119/1/cattsandlau.pdf>>

Dąbrowska Anna Justyna [i in.] Cyfrowa przyszłość. Katalog kompetencji medialnych i informacyjnych [online], Warszawa, Fundacja Nowoczesna Polska, 2012, [dostęp: 28 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://nowoczesnapolska.org.pl/wp-content/uploads/2012/05/Cyfrowa-Przyszlosc-Katalog-Kompetencji-Medialnych-i-Informacyjnych1.pdf>>

Dąbrowska Anna Justyna [i in.], Media and Information Competencies Catalogue. W: Media and Information Literacy for Knowledge Societies [online], Moscow, Interregional Library Cooperation Centre, 2013, s. 352-427, [dostęp: 28 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://www.ifapcom.ru/files/News/Images/2013/mil_eng_web.pdf#page=24>

Derfert-Wolf Lidia, *Information literacy - koncepcje i nauczanie umiejętności informacyjnych* [online], s. 6, [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://eprints.rclis.org/6845/1/derfert_IL.pdf>

eEurope - An information society for All. W: Europa. Summaries of UE legislation [online], aktualizacja: 13 IX 2005, [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/strategies/l24221_en.htm>

Fez Declaration on Media And Information Literacy [online], Fez, 11 czerwca 2011, [dostęp: 28 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/news/Fez%20Declaration.pdf>>

Final dokument The Moscow Declaration on Media and Information Literacy. W: Media and Information Literacy for Knowledge Societies, compilers: Evgeny Kuzmin and Anastasia Parshakova [online], Moskwa, 2013, s. 347-350, [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://www.ifapcom.ru/files/News/Images/2013/mil_eng_web.pdf#page=24>

Gaunt Jessica, Morgan Nigel, Somers Rowland, Soper Rosemary, Swain Erice: Handbook for Information Literacy Teaching (HILT). W: Information Services, University Library Service [online], 2009, aktualizacja: 2011, [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.cardiff.ac.uk/insrv/educationandtraining/infolit/hilt/>>

Grunwald Declaration on Media Education [online], Grunwald, 22 stycznia 1982, [dostęp: 28 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://www.unesco.org/education/pdf/MEDIA_E.PDF>

IFLA IL Section on Facebook [online], [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie <<https://www.facebook.com/ifla.il>>

IFLA Information Literacy Section [blog online], [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://ifla-il-section.blogspot.com/>>

IFLA Media and Information Literacy Recommendations (second version). W: IFLA [online], grudzień 2011, [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.ifla.org/publications/ifla-media-and-information-literacy-recommendations-second-version>>

Information Literacy Section. W: IFLA [online], aktualizacja: 23 IX 2013, [dostęp: 27 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.ifla.org/ES/information-literacy>>

Kokkonen Oili, Koskiala Sinikka, Oker-Blom Teodora, Tolonen Eva: The Long Road of the Information Literacy Section. 1990 – 1996 - First part [online], Helsinki, University of Technology, [dostęp: 27 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.ifla.org/files/assets/information-literacy/publications/IL-history1990-96.pdf>>

Koops Willem Roelf Henderikus, Wiedera Joachim (ed.): Achievement and challenge in international librarianship [online], Berlin, De Gruyter Saur, 1977, obecnie eBook otwarty dostęp od 14.08.2011, [dostęp: 22 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.degruyter.com/view/serial/36312>>

Lau Jesús: Guidelines for Information Literacy for Lifelong Learning [online], Boca del Río, Veracruz, México, 2006, [dostęp: 30 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.jesuslau.com/docs/publicaciones/doc2/Iflaguidelines.pdf>>

Lau Jesús: Kompetencje informacyjne w procesie uczenia się przez całe życie [online], Boca del Río, Veracruz, Meksyk, 2011 [wersja polska], [dostęp: 30 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://www.sbp.pl/repository/SBP/sekcje_komisje/komisja_ds_educacji_informacyjnej/Wytyczne.pdf>

Lipszyc Jarosław: Mapping Out Media and Information Literacy. W: Media and Information Literacy for Knowledge Societies [online], Moscow, Interregional Library Cooperation Centre, 2013, s. 149-156, [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://www.ifapcom.ru/files/News/Images/2013/mil_eng_web.pdf#page=24>

Media and Information Literacy for Knowledge Societies, compilers: Evgeny Kuzmin and Anastasia Parshakova [online], Moskwa, 2013, [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://www.ifapcom.ru/files/News/Images/2013/mil_eng_web.pdf#page=24>

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego w Polsce do roku 2013 [online], grudzień 2008, [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/spoleczenstwo_informacyjne/dokumenty/Strategia_Rozwoju_Spoleczenstwa_Informacyjnego_w_Polsce.pdf>

More about IFLA. W: IFLA [online], aktualizacja: 11 X 2013, [dostęp: 22 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.ifla.org/about/more>>

Paris Agenda or 12 Recommendations for Media Education [online], Paryż, 21-22 czerwca 2007, [dostęp: 28 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/Parisagendafin_en.pdf>

Piotrowska Renata: Organizacje i periodyki popularyzujące ideę *information literacy*, *Prz. Bibl.* 2012 z. 2 s. 153-168

President 2013-15. W: IFLA [online], aktualizacja: 2 IX 2013, [dostęp: 22 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.ifla.org/president>>

Rozkosz Ewa: InfoLit Global – międzynarodowy projekt na rzecz rozwoju edukacji informacyjnej [online], *EBiB* 2011 nr 2 s. 1-8, [dostęp: 22 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://eprints.rclis.org/15717/1/Rozkosz_E-InfoLit_Global.pdf>

Rozkosz Ewa, Wiorogórska Zuza: Training the Trainers in Information Literacy [online], Warszawa, 28–29 września 2011 r., *EBiB* 2011, nr 9 (127), Wolontariat — drugi etap [dostęp: 30.12.2011], dostępny w Internecie: <http://www.nowyebib.info/images/stories/numery/127/127_rozkosz.pdf>

Sections. W: IFLA [online], [dostęp: 27 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.ifla.org/activities-and-groups>>

Strategia lizbońska. Droga do sukcesu zjednoczonej Europy [online], [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://www.slaskie.pl/STRATEGIA/strat_L.pdf>

Strategic Planning. W: IFLA [online], aktualizacja: 29 XI 2012, [dostęp: 22 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.ifla.org/strategic-plan>>

The Moscow Declaration on Media and Information Literacy [online], 28 czerwca 2012, [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie: <http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/In_Focus/Moscow_Declaration_on_MIL_eng.pdf>

The Prague Declaration „Towards an Information Literate Society” [online], Bruksela, 2009, [dostęp: 24 XI 2013], dostępny w Internecie: <<http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/PragueDeclaration.pdf>>

Wzór logo Information Literacy [online], [dostęp: 27 XI 2013], dostępny w Internecie: <https://www.google.pl/search?q=logo+information+literacy&rlz=1C1PRFE_enPL526PL526&espv=210&es_sm=122&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=vRiWUfDwOM_XsgbxoIC4Dg&ved=0CDQQAQ&biw=1014&bih=522>